

Maandag 30 november 1914 – ochtendeditie

De Duitsers in Frankrijk en België.

Londen, 23 november. Een lang telegram van veldmaarschalk French, gedagtekend 20 dezer, geeft een overzicht van de gebeurtenissen in Vlaanderen en in het bijzonder van de slag bij Ieper en Armentières. Een aanschouwelijke schildering komt er in voor van de grote worsteling rondom Ieper. Het verslag beschrijft ook de moeilijke onderneming van het overbrengen van de hoofdmacht van het Britse leger van de Aisne naar Vlaanderen.

French zegt, dat de goede uitkomsten van de krijgsverrichtingen grotendeels te danken zijn aan de uitnemende verstandhouding tussen het Franse en het Britse leger. Hij brengt hulde aan het Belgische leger, dat op dappere wijze alles deed, wat in zijn macht stond, om de bondgenoten bij de belangrijke krijgsverrichtingen steun te bieden.

De 19^e oktober, schrijft French, werd de toestand bij Ieper kritiek. De vijand had een grote overmacht aan de Leie staan en vier Britse korpsen hielden een veel uitgebreider front bezet dan met het oog op hun sterkte wenselijk was. Bovendien kwamen uit het oosten grote Duitse versterkingen aan en de Belgen verkeerden na de harde strijd, die zij gevoerd hadden, niet in een toestand om de aanval zonder hulp te doorstaan. Daarom was het duidelijk, dat indien aan de Duitse omtrekkende beweging geen krachtige tegenstand geboden werd, de vleugels der bondgenoten zouden worden omgetrokken en de havens aan het Kanaal voor de vijand open zouden liggen. De veldmaarschalk was van mening, dat een geslaagde beweging van die aard van Duitse zijde zulke rampspoedige gevolgen zou hebben dat hij het gevaar van een optreden met een uitgebreid front voor zijn verantwoording nam.

Hij bracht daarom het 1^e legerkorps naar het noorden van Ieper, terwijl nog andere opstellingen van de troepen plaats hadden om de plannen van de vijand te verijdelen. Inmiddels bood het Belgische leger zoveel hulp als het vermocht, door zich aan het kanaal van Ieper en de IJzer in te graven. Hoewel het in het laatste stadium van uitputting verkeerde, handhaafde het zich moedig in zijn stellingen, kracht puttend uit de hoop op bijstand van de Britse en Franse troepen.

Maarschalk French herinnert er voorts aan, dat de Britse strijdmacht haar doel bereikte, nadat zij voor een moeilijker taak had gestaan dan ooit te voren.

French wijst nog op het door de bondgenoten bereikte strategische succes. Zeer betreurt hij de ernstige verliezen, doch de strijd was zeer wanhopig geweest en de bondgenoten werden aangevallen door een grote overmacht. Er was echter alle reden voor de veronderstelling, dat de vijand driemaal zoveel manschappen had verloren dan de bondgenoten.

De waarde en de betekenis van de door de bondgenoten sedert het begin van de vijandelijkheden in het westen vervulde taak, zegt hij tenslotte, ligt in het feit, dat op het ogenblik, dat de oostelijke provincies van Duitsland in dreigend gevaar verkeren om door de talrijke, machtige Russische legers onder de voet te worden gelopen, bijna het gehele actieve leger van Duitsland vastgehouden wordt in een linie loopgraven van 260 mijl lengte, waar het zich handhaaft in sterk verminderde getale, en dat alleen door het met succes bekroonde optreden van onze troepen in het westen.

Parijs, 29 november. Officieel bericht van hedenmiddag:

Het geschutsduel is gisteren overal te onzen gunste uitgevallen.

De infanterie der bondgenoten heeft verschillende steunpunten ten noorden en ten zuiden van Ieper veroverd.

Berlijn, 29 november. Ambtelijke mededeling van hedenmorgen uit het grote hoofdkwartier:

Van het westelijk leger is over de dag van gisteren slechts te melden, dat de aanvalspogingen van de vijand ten zuidoosten van Ieper en te westen van Lens mislukt zijn.

Berlijn, 29 november. De Berliner Zeitung am Mittag verneemt uit Genève:

Franse bladen berichten, dat de grote slag tegen de Franse linie tussen Nieuwpoort en Ieper, waartoe de Duitsers zich opmaken, stelselmatig wordt voorbereid. Men kan uit deze voorbereiding afleiden, hoe wetenschappelijk de Duitsers te werk gaan. Op alle punten van de kust zijn posten met zwaar geschut opgesteld om zich te verdedigen tegen de aanvallen der oorlogsschepen. Aan beide zijden van de IJzer hebben de Duitsers hun positie uitstekend versterkt en zich daardoor een belangrijke basis geschapen, onder bescherming waarvan nieuwe krachtige aanvallen moeten plaats hebben om de moeilijke taak, de Franse linies te doorbreken, te volbrengen.

Het blad verklaart, dat het ook niet onmogelijk is, dat Duitsland in zijn bewustzijn van kracht tegelijkertijd een slag op de Noordzee en in het Kanaal zal beproeven. Of wij willen of niet, zegt het, wij moeten in het westen oorlog voeren. En zouden ons daar geen gevaren dreigen? Engeland heeft het programma van een twintigjarige oorlog tegen Duitsland aangekondigd. De Engelse leiders der arbeidersbeweging sloten zich bij het doel van deze vernietigingskrijg aan. De Belgische socialisten doen een zelfde geluid horen. De

westerse mogendheden hebben hindoes en negers op het Europese oorlogsterrein gebracht. Houdt Bernstein (de Duitse revisionistische sociaal-demokraat) een inval van deze horden in het rijk bevolkte, bloeiende Rijnland voor minder schadelijk dan het overstromen van het Oost-Pruisische woudgebied door de Russen? Het verlies aan goed en bloed in West-Duitsland zou nog honderd maal groter zijn dan aan de oostelijke grens en wat zouden de Duitse soldaten in Frankrijk en België daarvan zeggen, die met voorbeeldloze heldenmoed een aan offers zo rijke strijd hebben te voeren? Wij zijn voor het welzijn van die dapperen ook heden nog verantwoordelijk, en zouden we ze nu in de steek laten, omdat de wijze waarop zij worden gebezigd, niet met de strategische denkbeelden van Bernstein klopt.

Brussel, 29 november. Het door de N.R.C. verspreide bericht, dat te Strobrugge bij Maldegem in West-Vlaanderen schoten waren gelost op Duitse soldaten en 40 inwoners te Maldegem als gijzelaars waren weggevoerd, is onjuist. Het bevoegde militaire commando verklaart uitdrukkelijk, dat noch schoten zijn gelost op Duitse soldaten, noch personen in gijzeling zijn gesteld, noch twee Duitse soldaten vermist worden.

Vlissingen, 29 november. Alhier zijn verscheidene leden der Antwerpse burgerwacht teruggekeerd, sommigen met hun gezinnen. Zij waren onwillig de door de Duitsers gevraagde eed af te leggen. Mijn zegsman sprak van 70, die met hem tegelijk Antwerpen konden verlaten.

Antwerpen, 29 november. De gemeentelijke vertegenwoordiging heeft in een buitengewone vergadering besloten tot het aangaan van een lening ter dekking van de oorlogsschatting van 50 miljoen frank, welke aan de stad is opgelegd, en ter bestrijding van andere stedelijke behoeften.

Baron von Bissing, de nieuwe Duitse gouverneur-generaal van België, is in 1844 geboren. In 1870 heeft hij als adjudant van de toenmalige kroonprins Friedrich Wilhelm van Pruisen, die het derde legerkorps aanvoerde, de veldtocht tegen Frankrijk meegemaakt. Hierna is hij lange tijd bij de generale staf werkzaam geweest. In 1887 werd hij aan prins Willem als diens persoonlijke adjudant toegevoegd en na diens troonsbestijging is hij 5 jaar achtereen keizerlijk vleugeladjudant geweest. In 1901 werd hij tot commanderend generaal van het zevende legerkorps benoemd en in 1907 gepensionneerd. Sedert enkele jaren had hij zitting in het Herenhuis. Bij het uitbreken van de oorlog is baron von Bissing tot plaatsvervangend commandant van het zevende legerkorps benoemd.

Uit Antwerpen.

De burgemeester van Antwerpen heeft het volgende bekend gemaakt:

Aangezien zekere personen gebruik maken van de huidige omstandigheden om de prijs van het keukenzout overdreven te verhogen; aangezien het de plicht der overheid is die misbruiken te beteugelen; wordt ter kennis van de burgers gebracht, dat, te beginnen van heden (25 november) en tot nader besluit, de maximumprijs van het keukenzout bepaald is op 15 centiemen per kilogram. De handelaars of kleinhandelaars die boven deze prijs zullen verkopen zullen bekeurd worden met een gevangenisstraf van een maand tot vijf jaar en met een geldboete van 26 tot 500 frank, met mogelijke toepassing van art. 85 van het strafwetboek. Onafhankelijk van die straffen kan de voorraad die men bij de overtreder zou aantreffen in beslag genomen en verbeurd verklaard worden.

Van de Limburgse grens.

Wordt de verhouding tussen de Duitse bezetting en de bevolking in de Belgische streken aan de Limburgse grens gaandeweg beter, omdat de Duitsers over het algemeen zeer humaan optreden, de controle aan de grens wordt hoe langer hoe scherper. In de provincie Luik mag men zich overal heen begeven zonder van een pas voorzien te zijn; maar geen Belg, wiens leeftijd binnen de grenzen van de dienstplicht ligt, komt er meer uit. Dat wil niet zeggen, dat er niet nog veel op Nederlands grondgebied belanden; maar dat zijn er, die alle binnenwegen en kronkelpaadjes kennen, welke op plaatsen, waar geen wachten zijn, in ons land uitkomen. Aan die grensplaatsjes is de bezetting versterkt. Zo zijn er in het dorpje Kanne 45 soldaten, die volgens hun eigen zeggen "sich langweilen". Voor het arme dorpje toch nog een zware inkwartiering, terwijl tussen Visé en Luik plaatsjes liggen, waar er slechts 12 of 20 zijn.

In elke gemeente wordt, wanneer de bezetting verwisseld wordt, een rapport uitgebracht. Dit rapport wordt door de nieuwe officier nauwkeurig nagegaan en volgens de gegevens worden maatregelen genomen. Bijna overal worden nog gijzelaars gesteld. Slechts één dorp, waar de bevolking zeer gunstig en als rustig bekend staat, is daarom vrijgesteld.

In Lanaken is de toestand, sedert een nieuwe commandant op het kasteel Hocht zijn zetel heeft, veel verbeterd. De manschappen moeten thans alles, wat ze kopen, met klinkende munt betalen; de school is weer begonnen en de onderwijzer wordt weer betaald, zodat hij bij het steuncomité kwam zeggen dat hij geen hulp nodig had.

De Duitsers zijn ook bezig de spoorweg Hasselt-Lanaken te herstellen. Of hij gauw voor het verkeer geopend zal worden, is een andere vraag.

Van Franse zijde.

Het Franse gezantschap deelt ons omtrent de krijgsverrichtingen het volgende mee:

In België zijn de artilleriegevechten de 27^e dezer zonder bijzondere voorvallen voortgezet.

Een enkele infanterieaanval ten zuiden van Ieper ondernomen, is door onze troepen, die de vijand zware verliezen toebrachten, afgeslagen.

Maandag 30 november 1914 – avondeditie

Treinverbinding met Antwerpen.

Men meldt ons, dat de treinen Roosendaal-Antwerpen vanaf heden weer geregeld driemaal daags rijden.

Antwerpen-Brussel

Het Antwerps centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen deelt mee dat de reis naar Brussel als volgt te maken is: Van Antwerpen zuid per stoomtram naar Rumst-Boom, te voet van Boom naar Willebroek-Kiel (5 minuten), per boot van Willebroek-Kiel naar Vilvoorde of Brussel. Reizigers worden om bagage niet lastig gevallen.

Amsterdam – Belgische vluchtelingen.

Met het overbrengen der vluchtelingen uit de loodsen aan de IJ-kade en Handelskade naar het regeringskamp te Nunspeet wordt geleidelijk voortgegaan. Hedenmorgen is loods DD ontruimd, die ongeveer 350 vluchtelingen bevatte.

Zoals wij hebben gemeld, zijn zaterdagmorgen 120 vluchtelingen minder naar Nunspeet vertrokken dan de leiders hadden aangewezen. Naar wij thans vernemen, zijn er van deze 120 ongeveer 40 naar Antwerpen en ongeveer 30 naar Londen gegaan. Voorts is aan een 30-tal ouders, wiens kinderen hier in de ziekenhuizen werden verpleegd, toestemming verleend in Amsterdam te blijven. Morgen zullen loods G en loods Nederland, overmorgen loods L worden ontruimd.

Vluchtelingendag.

De liefdadigheidsdagen volgen elkaar snel op. Reeds een paar malen hebben wij ons geld mogen offeren in de bussen voor het Algemeen Steuncomité en heden was de beurt aan de Belgische vluchtelingen. Een aantal jonge dames, met hun kussentjes met speldjes, vroegen de voorbijgangers hun bijdrage, waarvoor deze een speldje in ruil ontvingen. De speldjes zijn rond, iets groter dan een kwartje en vertonen een vluchtende vrouw met een kindje aan de hand. In het randschrift staat: Gedenk de vluchtelingen 1914.

De vaardigheid, die de jonge dames zo langzamerhand in het collecteren hebben verkregen, wekt het vertrouwen dat deze dag een flink bedrag in de kas van het comité zal brengen.

Belgische staatsschuld.

Volgens een bericht uit Parijs aan de Frankfurter Zeitung zijn de coupons van de Belgische rente bij de firma Rotschild te Parijs

betaalbaar gesteld. Daarentegen blijft de rente op de grootboekschuld voorlopig onbetaald.

Londen, 30 november. Uit West-Vlaanderen werd gisteren aan de Daily News gemeld:

Gedurende de laatste dagen heeft de toestand aan de IJzer en bij leper een verandering van grote betekenis ondergaan. Het offensief is van 's keizers leger op de bondgenoten overgegaan. Ik weet, dat er deze dagen sterke stellingen aan de buiten zijn oevers getreden IJzer opgegeven zijn, een feit, waaruit blijkt, dat de Duitse staf eindelijk inziet, wat slechts een klein punt in de toestand is, dat de Duitsers in hun loopgraven in het verschrikkelijke moerasland zullen omkomen door ziekte, al zouden de kanonnen der bondgenoten ophouden hen te beschieten.

Bij Diksmuide zijn de Fransen in bijna onbetwist bezit van het land. De Duitsers hebben voor hun aanval veel zware artillerie moeten terugtrekken.

Keulen, 30 november. De correspondent van de Koelnische Zeitung te Brussel verneemt uit goede bron, dat generaal Luettwitz, gouverneur van Brussel, eerlang zijn post zal verlaten en een aanstelling bij het leger te velde zal krijgen.

Belgische passen.

Men deelt ons mede, dat de Duitse autoriteiten in België zeer onlangs verscherpte bepalingen voor het paswezen hebben ingevoerd. Totdat hieromtrent nadere mededelingen kunnen gedaan worden, wordt aan iedereen afgeraden naar België te gaan.

De oorlog.

Omtrent het werpen van bommen boven Gent meldt men ons nog:

Vrijdag zijn er te Gent door Engelse vliegers 9 bommen geworpen in de buurt van de Voorhaven. Twee bommen ontploften niet, één kwam er in het water terecht. Twee werklieden werden licht gekwetst en enkele bommen richtten stoffelijke schade aan. De petroleumtanks, waarop de aanval blijkbaar bedoeld was, werden niet geraakt. De Duitsers schoten op de vliegers, die in de richting van Eeklo zijn verdwenen.

Van heden af kunnen de ingezetenen van Gent per dag slechts twee-en-een-half ons brood krijgen voor hen, die ouder zijn dan zeven jaar.

Van Franse zijde.

Wat het optreden van onze infanterie betreft, hebben onze troepen verschillende steunpunten ten noorden en ten zuiden van Ieper genomen.

Men meldt ons.

Vermoedelijk uit Franse vliegmaachines zijn bommen geworpen op een bewaarschool aan de Meulesteedse straatweg te Gent, die gelukkig juist door de kinderen verlaten was. Aan het gebouw is belangrijke schade toegebracht en drie personen zijn gewond. Men denkt, dat het in de bedoeling lag een benzinebergplaats der Duitsers op ongeveer 300 meter afstand van de school te vernielen.

De Temps deelt een brief mede van een korporaal van een regiment territoriale infanterie, waarin ook iets gezegd wordt over de viering van de naamdag van koning Albert der Belgen. Gisteren, zo schrijft de korporaal, hebben de Belgen de naamdag van koning Albert gevierd. Nadat er revue gehouden was over de Franse, Belgische en Engelse troepen is er carré gevormd en een Frans kolonel heeft

enkele zeer treffende woorden gesproken. Toen hij eindigde met: leve de koning! en: leve België!, ontstond er in de menigte een prachtige spontane beweging. Mannen, vrouwen, kinderen, een heel geschonden, geruïneerd, weggejaagd dak- en brodeloos volk, zo luidt het in de brief, heeft Albert I, de levende incarnatie van het vaderland, toegejuicht. Een daverende roep: leve België! en: leve de koning ging op, ook uit de borst van ons, die onder de wapens waren. En ik, die door verwoeste steden getrokken ben, over open gewoelde slagvelden, ik die alle vreselijke dingen van de oorlog gezien heb, dingen die de ziel wel moesten pantseren en de gevoeligheid afstompen, ik heb gehuild als een schooljongen. En ik was de enige niet, dat verzeker ik je.

We zijn hier gekampeerd naast de Schotten; ze zijn grappig met hun rokjes en spelen voor ons op de doedelzak. Verleden week waren de Indiërs onze burens. Ik hoop voor de Duitsers, dat ze niet in handen van deze heren vallen!